

Anna Maria Dubleska

TYMCZASOWE ARESZTOWANIE W UJĘCIU KRYMINALISTYCZNYM

W celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania przygotowawczego możliwe jest zastosowanie środków zapobiegawczych względem osoby, wobec której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów. Funkcja środka zapobiegawczego nie tylko ogranicza się do zabezpieczenia postępowania dowodowego, ale ma na celu zabezpieczenie prawidłowego toku całego procesu karnego. Postępowanie może być bowiem utrudniane na każdym jego etapie.¹

O ile inne środki przymusu stanowią reakcję organów procesowych na już stwierdzone fakty, o tyle środki zapobiegawcze zabezpieczają *fakty prawdopodobne*, do których jeszcze nie doszło.²

Kodeks postępowania karnego wyróżnia środki zapobiegawcze o charakterze:

- wolnościowym, tj. poręczenie majątkowe (art. 266 k.p.k. i nast.), poręczenie społeczne (art. 271 k.p.k.), poręczenie osoby godnej zaufania (art. 272 k.p.k.), dozór policji i dozór przełożonego wojskowego (art. 275 k.p.k.), zawieszenie w czynnościach służbowych lub wykonywaniu zawodu, nakaz powstrzymywania się od określonej działalności lub prowadzenia określonych rodzajów pojazdów (art. 276 k.p.k.) oraz zakaz opuszczania kraju z możliwością zatrzymania dokumentu upoważniającego do przekroczenia granicy lub z zakazem wydania takiego dokumentu (art. 277 k.p.k.);
- izolacyjnym, tj. tymczasowe aresztowanie (art. 258 k.p.k. i inne).

Sięgnięcie po środek przymusu w postaci tymczasowego aresztowania powinno opierać się na celu, jakim jest zabezpieczenie prawidłowego toku

---

¹ *vide* np.: postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 6 kwietnia 2009 r., sygn. akt II AKz 126/09, opubl. *KZS 2009/4/37*; postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 16 września 2008 r., sygn. akt II AKz 464/08, opubl. *KZS 2008/9/3*; postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 3 czerwca 2009 r., sygn. akt II AKz 362/09 (niepubl.).

² S. Waltoś, *Proces karny. Zarys systemu*, wyd. 8, Warszawa 2005, s. 412-413.

postępowania. Tymczasowe aresztowanie jest związane z wykrytym już przestępstwem i prawdopodobnym jego sprawcą.³ Podstawą zastosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego nie mogą być zatem cele rozpoznawcze, wykrywawcze czy też dowodowe. Oczywiście nie ulega wątpliwości, że istotne jest zapobieżenie sytuacji, w której czynności kryminalistyczne zmierzające do wykrycia, uzyskania i zabezpieczenia środków dowodowych mogłyby zostać zakłócone przez różne czynniki, również przez działania osoby lub osób podejrzanych. Z uwagi na powyższe, jeżeli w danej sprawie zostało już zastosowane tymczasowe aresztowanie, fakt izolacji podejrzanego powinien zostać wykorzystany również do wspomnianych wyżej celów, o ile oczywiście jest to uzasadnione i nie szkodzi ani podejrzanemu, ani samemu postępowaniu.⁴ Wiedza i technika kryminalistyczna jest przydatna przede wszystkim w procesie dowodzenia wobec wykrytych sprawców. Niekiedy jednak ma zastosowanie w realizacji zadań wykrywawczych, szczególnie w celu zabezpieczenia istotnych materiałów, które mogą uprawdopodobnić postawioną hipotezę sprawstwa ujawnionej już osoby, a co za tym idzie – rozpoczęcie procesu dowodzenia.⁵

Tymczasowo aresztowany w postępowaniu przygotowawczym może stanowić źródło dowodowe nie tylko w „swojej” sprawie, może także posiadać informacje dotyczące czynów zabronionych nieznanymi organom ścigania lub nieujętymi sprawcami przestępstw.⁶

Według J. Karpacza stosowanie izolacyjnego środka zapobiegawczego zabezpiecza: źródła informacji (w związku z obawą ukrywania się podejrzanego), jakości innych uzyskiwanych informacji i możliwości napływu nowych poprzez izolację podejrzanego, który mógłby poprzez mactwa tę jakość obniżyć, uniemożliwić lub ograniczyć uzyskanie nowych informacji.⁷

Zastosowanie izolacyjnego środka zapobiegawczego w większości przypadków kończy proces wykrywawczy – wykryty sprawca przestępstwa zostaje „zabezpieczony” dla procesu dowodzenia, a w przyszłości też sądowego.⁸

Przesłuchanie podejrzanego jest jednym z podstawowych źródeł dowodowych w toczącym się postępowaniu. Nie ulega wątpliwości, że izolacja tymczasowo aresztowanego umożliwi częstsze przesłuchania⁹, co wpływać może m.in. na szybsze zebranie materiału dowodowego.

³ J. Karpacz, *Prawne i kryminalistyczne aspekty tymczasowego aresztowania*, Warszawa 1986, s. 231.

⁴ J. Karpacz, op. cit., s. 324.

⁵ J. Karpacz, op. cit., s. 232.

⁶ J. Karpacz, op. cit., s. 232.

⁷ J. Karpacz, op. cit., s. 233.

⁸ J. Karpacz, op. cit., s. 235.

⁹ J. Karpacz, op. cit., s. 269.

Zgodnie z treścią art. 249 § 3 k.p.k., zastosowanie izolacyjnego środka zapobiegawczego musi być poprzedzone przesłuchaniem podejrzanego przez sąd. Przesłuchanie to prócz funkcji dowodowej ma znaczenie dla wydania ostatecznej decyzji, czy tymczasowy areszt jest w konkretnej sprawie niezbędny i czy w ogóle jest dopuszczalny.¹⁰

O ile środki o charakterze nieizolacyjnym, w postępowaniu przygotowawczym mogą być zastosowane przez prokuratora, o tyle najbardziej dolegliwy środek przymusu – tymczasowe aresztowanie – musi opierać się na postanowieniu sądu (art. 250 § 1 k.p.k.). Wynikiem zastosowania tego izolacyjnego środka jest niewątpliwie pozbawienie wolności człowieka. Natomiast sposobem realizacji tymczasowego aresztowania jest (w postępowaniu przygotowawczym) odseparowanie podejrzanego od społeczeństwa w areszcie śledczym.¹¹ Powyższe uzasadnia zatem zasadę, iż o pozbawieniu wolności powinien zdecydować niez zaangażowany w funkcję ścigania niezawisły sąd.¹²

*Stosowanie środków zapobiegawczych jest uzależnione od wystąpienia realnego zagrożenia zakłócenia prawidłowego przebiegu procesu. Okoliczności faktyczne ustalone w toku postępowania karnego muszą świadczyć o istnieniu takiej obawy.*¹³

Oczywiste jest, że prokurator występując do sądu z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania, kieruje się dobrem postępowania przygotowawczego i stara się nie dopuścić, aby osoba lub osoby podejrzone zakłóciły jego tok, również poprzez zacieranie śladów czy niszczenie jeszcze nie zgromadzonych, ale istotnych dla sprawy dowodów. Prokurator wnioskując jednak o zastosowanie wobec podejrzanego izolacyjnego środka zapobiegawczego oraz sąd orzekający w tym przedmiocie winni mieć na uwadze również to, że wykonywanie tego środka zapobiegawczego niesie o wiele dalej idące dolegliwości niż wykonywanie kary pozbawienia wolności. W tym miejscu warto wspomnieć o obostrzeniach w przypadku przepustek, widzeniach, cenzurze korespondencji czy zakazie korzystania z niektórych nagród.¹⁴

---

¹⁰ J. Karpacz, op. cit., s. 257.

¹¹ J. Kosonoga, *Tymczasowe aresztowanie i jego wolnościowa alternatywa w postępowaniu karnym*, za J. Jakubowska-Hara, J. Skupiński (red.), *Alternatywy pozbawienia wolności w polskiej polityce karnej*, Warszawa 2009, s. 271.

¹² P. Hofmański, *Komentarz do wybranych przepisów Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności* [w:] E. Zielińska (red.), *Standardy prawne Rady Europy. Teksty i komentarze*, t. III, *Prawo karne*, Warszawa 1997, s. 84 i in. za J. Kosonoga, *Tymczasowe aresztowanie ...*, op. cit., s. 272.

¹³ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 3 marca 1991 r., sygn. akt. II Akz 14/91 (niepubl.).

¹⁴ J. Kosonoga, op. cit., s. 272.

Należy pamiętać, że każdy wniosek prokuratora w przedmiocie tymczasowego aresztowania musi być rozpoznany przez sąd. Nieuzasadnione wnioski, powodują jedynie zbędne kierowanie sprawy na posiedzenie i niepotrzebną stratę czasu sądu na zapoznanie się z aktami. W niektórych przypadkach prowadzi to również do przedłużenia się śledztwa z uwagi na przesłanie oryginałów akt do sądu, właściwego do rozpoznania wniosku, a co za tym idzie, niemożność wykonania przez organ prowadzący postępowanie przygotowawcze niektórych czynności dowodowych.

Izolacyjny środek zapobiegawczy powinien być stosowany z wielką ostrożnością szczególnie w stosunku do podejrzanego, czyli osoby, wobec której jeszcze nie wniesiono aktu oskarżenia i nie stwierdzono jego winy wyrokiem sądu. Podejrzanym jest w świetle obowiązującej zasady domniemania winy osobą niewinną.¹⁵

Prokurator przed wystąpieniem do sądu o zastosowanie tymczasowego aresztowania powinien prześledzić, czy w konkretnej sytuacji jest ono konieczne i czy spełnione są przesłanki wynikające z kodeksu postępowania karnego. Dodatkowo należy sprawdzić, czy nie zachodzą negatywne podstawy zastosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego określone w art. 259 k.p.k. Należą do nich sytuacje, w których pozbawienie wolności podejrzanego spowodowałoby dla jego życia lub zdrowia poważne niebezpieczeństwo albo pociągałoby dla niego lub jego najbliższej rodziny wyjątkowo ciężkie skutki (art. 259 § 1 k.p.k.). Tymczasowego aresztowania nie stosuje się, jeżeli istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że sąd orzeknie karę o charakterze nieizolacyjnym lub okres tymczasowego aresztowania przekroczy przewidywany wymiar bezwzględnej kary pozbawienia wolności (art. 259 § 2 k.p.k.). Dodatkowo nie można zastosować izolacyjnego środka zapobiegawczego, gdy zarzucany czyn zagrożony jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą roku, chyba że sprawca został ujęty na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem (art. 259 § 3 k.p.k.), wobec osób posiadających immunitet (przepisy szczególne) oraz osób wobec których wydano list żelazny (art. 282 § 1 k.p.k.) lub quasi-list żelazny (art. 589 k.p.k.). Wskazane wyżej zakazy wynikające z art. 259 k.p.k. nie mają jednak charakteru bezwzględnych. W przypadku § 1 omawianego przepisu należy odstąpić od stosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego tylko wówczas, gdy szczególne względy nie stoją temu na przeszkodzie, natomiast obostrzeń z § 2 i 3 nie stosuje się, gdy podejrzanym ukrywa się, uporczywie nie stawia na wezwania lub w inny bezprawny sposób utrudnia postępowanie albo nie można ustalić jego tożsamości (art. 259 § 3 k.p.k.). Z uwagi na formalny charakter immunitetów również i one mogą zostać uchylone (*vide*: przepisy szczególne). W przypadku listu żelaznego i quasi-listu żelaznego gwarancje niezastosowania tymczasowego

¹⁵ S. Glaser, *O wymogach rewizji aresztu*, Lwów 1938, s. 10, za J. Kosonoga, *op. cit.*, s. 275.

aresztowania związane są ze spełnieniem warunków określonych w art. 282 k.p.k. i art. 589 § 2 k.p.k.¹⁶ Wskazane wyżej ograniczenia nie będą jednak poddane analizie niniejszego opracowania.

Tymczasowe aresztowanie charakteryzuje się szczególnym trybem – wynikającym z art. 552 (§ 4) k.p.k. - przyznawania odszkodowania za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w razie niewątpliwie niesłusznego jego zastosowania. Liczba zasądzonych prawomocnie odszkodowań od Skarbu Państwa w ostatnich latach w Polsce znacznie się zwiększyła. Jak podaje J. Kosonoga, w 1999 r. 39 osób otrzymało odszkodowanie w trybie art. 552 § 4 k.p.k. w łącznej kwocie 222 973 złotych natomiast w roku 2006 takich osób było już 273, a kwota wypłaconych odszkodowań wyniosła 5 037 316 złotych.¹⁷ Organ wnioskujący o zastosowanie (przedłużenie) tymczasowego aresztowania oraz sąd, który o tym decyduje, muszą mieć na uwadze, iż nieprawidłowa ocena konkretnej sytuacji może nie tylko spowodować negatywne dolegliwości i skutki dla samego niesłuszenie aresztowanego, ale również narazić Skarb Państwa na znaczne koszty.

Ograniczenia czasowe stosowania tymczasowego aresztowania na etapie postępowania przygotowawczego określa art. 263 § 1 i § 2 k.p.k. Jeżeli jednak długość stosowania aresztu w postępowaniu przygotowawczym przekroczy 12 miesięcy (§ 2) zawsze istnieje możliwość wystąpienia do sądu apelacyjnego o jego przedłużenie (§ 4), jeżeli m.in. zachodzi konieczność wykonania czynności zmierzających do ustalenia lub potwierdzenia tożsamości podejrzanego czy też wykonania czynności dowodowych w sprawie o szczególnej zawichości. Śmiało zatem można stwierdzić, że czas trwania tymczasowego aresztowania, pomimo ustalonych w § 1-3 art. 263 k.p.k. ograniczeń, może trwać od chwili przedstawienia osobie zarzutów aż do momentu rozpoczęcia wykonywania kary (art. 249 § 4 k.p.k.).

Do zastosowania tymczasowego aresztowania na etapie postępowania przygotowawczego (ale i sądowego) niezbędne jest zaistnienie warunków ogólnych określonych w art. 249 § 1 k.p.k. Zgodnie treścią tego przepisu środki zapobiegawcze można stosować w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania oraz wyjątkowo w celu zapobiegnięcia popełnienia przez oskarżonego nowego, ciężkiego przestępstwa. W praktyce ta druga, pozaprocesowa przesłanka odnosić się będzie tylko do tymczasowego aresztowania.¹⁸ Dodatkowo, warunkiem zastosowania tymczasowego aresztowania jest podstawa dowodowa, tj. istnienie dużego prawdopodobieństwa, iż podejrzany popełnił

---

¹⁶ J. Kosonoga, op. cit., s. 290-291

¹⁷ J. Kosonoga, op. cit., s. 267

¹⁸ J. Grajewski, L.K. Paprzycki, S. Steinborn, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. I (art. 1-424), *Komentarz do art. 249 kpk*, LEX 2010, wyd. II, stan prawny na dzień 15.03.2010 r.

zarzucane mu przestępstwo. Jak wynika z powyższego, nie chodzi więc o udowodnienie, co o uprawdopodobnienie faktu popełnienia czynu zabronionego.¹⁹

Do zastosowania tymczasowego aresztowania konieczne jest również zaistnienie przynajmniej jednej przesłanki szczególnej określonej w art. 258 k.p.k. Należą do nich: uzasadniona obawa ucieczki lub ukrycia się podejrzanego (§ 1 pkt 1), uzasadniona obawa, że będzie on nakłaniał inne osoby do składania fałszywych zeznań lub wyjaśnień albo w inny bezprawny sposób utrudniał postępowanie (§ 1 pkt 2), jeżeli zarzucono mu popełnienie czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat (§ 2), oraz wyjątkowo, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że popełni on przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu powszechnemu (§ 3).

*Podobnie jak przy obawie matactwa, obawa ucieczki lub ukrywania się podejrzanego musi być uzasadniona, w takim znaczeniu tego słowa, że z materiału dowodowego zgromadzonego w toku postępowania przygotowawczego muszą wynikać okoliczności wskazujące na możliwość bezprawnego utrudniania postępowania przez podejrzanego.*²⁰ Do takich okoliczności mogą należeć sytuacje, w których: nie można ustalić jego tożsamości, podejrzany nie posiada stałego miejsca zamieszkania na terenie Polski, jest obywatelem innego państwa i ma stałe miejsce pobytu poza obszarem kraju, nie przebywa w miejscu wskazanym jako miejsce zamieszkania na terenie Polski, wprowadzał organa ścigania w błąd co do faktycznego miejsca pobytu, ukrywał się przed organami ścigania, był poszukiwany listem gończym. Ponadto obawa ukrycia się lub ucieczki może być podyktowana zachowaniem podejrzanego w chwili zatrzymywania (np. próba ucieczki), a także działaniami podejrzanego zmierzającymi do uzyskania podrobionych dokumentów pozwalających na opuszczenie kraju lub posługiwaniem się przez niego fałszywym dokumentem.²¹ Natomiast możliwości swobodnego poruszania się obywateli polskich w granicach tzw. strefy Schengen czy też niezamieszkiwanie podejrzanego w miejscu zameldowania nie świadczy w sposób jednoznaczny o zamiarze ukrywania się przed wymiarem sprawiedliwości.²²

¹⁹ J. Kosonoga, op. cit., s. 275.

²⁰ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2008 r., sygn. akt WZ 27/08, opubl. OSNwSK 2008/1/926.

²¹ Np.: postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 27 maja 2009 r., sygn. akt II AKz 359/09 opubl. KZS 2009/9/75; postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 15 kwietnia 2009 r., sygn. akt II AKz 256/09, opubl. Biuletyn SAKa 2009/2/10, KZS 2009/7-8/92, Prokuratura i Prawo - wkładka 2009/11-12/42; postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 września 2008 r., sygn. akt II AKp 147/08, (niepubl.); postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 19 sierpnia 1998 r., sygn. akt II AKz 216/98, opubl. OSA 1999/1/4, Prokuratura i Prawo -wkładka 1999/2/19, Prokuratura i Prawo - wkładka 1999/2/24.

²² Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 października 2000 r., sygn. akt II AKz 384/00, opubl. OSA 2001/9/57; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2008 r., sygn. akt WZ 27/08, opubl. OSNwSK 2008/1/926.

Obawa, że podejrzany będzie nakłaniał do składania fałszywych zeznań lub wyjaśnień albo w inny bezprawny sposób utrudniał postępowanie karne, może mieć uzasadnienie w fakcie, iż zarzucono mu popełnienie czynów wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami, np. w ramach zorganizowanej grupy przestępczej. Obawa mactwa w tym przypadku opiera się na powiązaniach między podejrzanymi *i na ich hierarchicznym podporządkowaniu, na ich wspólnym działaniu w ramach przestępczego procederu, rodzącym zależności osobiste, z których powstaje łatwość wzajemnego wpływania na zachowania, także procesowe.*²³ W takim przypadku istnieje wysokie prawdopodobieństwo, iż przebywając na wolności podejrzani mogliby ustalać wspólną wersję wydarzeń, linię obrony czy zacierać (niszczyć) nieujawnione i niezabezpieczone jeszcze dowody. Przebywanie podejrzanego na wolności mogłoby zatem wiązać się ze spowodowaniem nieodwracalnej utraty dowodów mogących mieć istotne znaczenie dla sprawy.

Bezprawne oddziaływania mogą być podejmowane również wobec świadków, w szczególności tych jeszcze nieprzesłuchanych, których zeznania obciążają podejrzanego. Takie niebezpieczeństwo szczególnie istnieje w przypadku gdy podejrzany bezprawne działania (w postaci ingerowania w zeznania świadków) już podejmował albo znany jest ze stosowania przemocy (co może wynikać z uprawdopodobnionego sposobu działania przy popełnianiu zarzucanych czynów czy też zbrojnego charakteru grupy). Natomiast sam fakt, że podejrzanemu postawiono zarzut zbrodni zabójstwa albo zna on większość świadków, nie uzasadnia obawy, że będzie nakłaniał ich do składania fałszywych zeznań bądź w inny sposób utrudniał postępowanie karne.²⁴ Obawa utrudniania postępowania w sposób opisany w art. 258 § 1 pkt 2 k.p.k. musi być uzasadniona i mieć racjonalne podstawy.

Obawa poniesienia przez podejrzanego surowej kary w rozumieniu art. 258 § 2 k.p.k. upoważnia do podejrzeń, iż przebywając na wolności, mógłby próbować bezprawnie wpłynąć na tok postępowania w celu uniknięcia lub złagodzenia odpowiedzialności. Zgodnie bowiem z przyjętą wykładnią, już samo zagrożenie wysoką karą rodzi domniemanie, iż podejrzany może podejmować próby bezprawnych działań, które mogłyby destabilizować prawidłowy tok postępowania²⁵. Dotyczy to również podejrzanym odbywających kary pozbawienia wolności w innej sprawie wobec różnic pomiędzy wykonywaniem kary pozba-

²³ Np. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 18 marca 2008 r., sygn. akt II AKz 128/08, opubl. KZS 2008/5/69.

²⁴ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 19 sierpnia 2009 r., sygn. akt II AKz 569/09, (niepubl.) i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2007 r., sygn. akt WZ 33/07, opubl. OSNwSK 2007/1/1868, Biuletyn PK 2007/14/5.

²⁵ Np. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 14 grudnia 2004 r., sygn. akt II AKz 120/03, opubl. KZS 2003/4/40.

wienia wolności a tymczasowym aresztowaniem m.in. w zakresie kontroli kontaktów osadzonego czy też cenzurą korespondencji. Przesłanka określona w art. 258 § 2 k.p.k. stanowi mocną podstawę stosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego szczególnie na wczesnym etapie postępowania jakim jest śledztwo, w toku którego nie zostały jeszcze zrealizowane wszystkie zaplanowane czynności dowodowe.

Należy mieć na uwadze, że zarówno prokurator składający wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania, jak i sąd, nie mogą uchylać się od wykazania, że podejrzanemu grozi surowa kara w rozumieniu art. 258 § 2 k.p.k. - nie wystarczające jest wskazanie jedynie kwalifikacji prawnej i sankcji zawartej w powoływanym przepisie ustawy karnej.²⁶ Według jednej z tez doktryny, o zastosowaniu izolacyjnego środka zapobiegawczego na podstawie wskazanego wyżej przepisu nie może przesądzać ustawowe zagrożenie, ale prognoza przyszłej kary.²⁷

Zgodnie z treścią art. 258 § 3 k.p.k. tymczasowe aresztowanie może wyjątkowo nastąpić także wtedy, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że podejrzany, któremu zarzucono popełnienie zbrodni lub umyślnego występku, popełni przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu powszechnemu, a zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził. Wprowadzenie tej podstawy przez ustawodawcę jest konsekwencją przyznania środkom zapobiegawczym charakteru prewencyjnego (zapobiegawczego). Organy ścigania nie powinny bowiem być bezczynne i bezsilne, gdy istnieje obawa ponownego popełnienia przez podejrzanego ciężkiego przestępstwa, np. dokonanie poprzednio usiłowanego zabójstwa²⁸.

Nieuzasadnione jest stosowanie tymczasowego aresztowania w przypadku, gdy postępowanie poprzez wadliwe prowadzenie przedłuża się. W sytuacji długotrwałego pozbawienia wolności podejrzanego na etapie postępowania przygotowawczego, prowadzący je organ powinien zmierzać do jak najkrótszego doprowadzenia sprawy przed sąd – *przynajmniej wobec tych zarzutów – które dalszego uzupełnienia nie wymagają i uprawniają albo do umorzenia postępowania lub też skierowania do właściwego sądu aktu oskarżenia. W tym celu zasadne wydaje się rozważenie przez prokuratora wykorzystania instytucji wyłączenia określonej w art. 34 § 3 kpk.* Należy mieć na uwadze, iż długotrwałe aresztowanie na etapie postępowania przygotowawczego pomimo oparcia na przepisach art. 249 § 1 k.p.k., 258 k.p.k. czy też 264 § 3 k.p.k. może być sprzeczne z treścią

²⁶ Postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 9 marca 2005 r., sygn. akt II AKz 94/05, opubl. OSA 2005/11/78, KZS 2006/1/67, Wokanda 2006/6/52, Wokanda 2006/9/55.

²⁷ J. Kosonoga, op. cit., s. 281.

²⁸ R.A. Stefański [w:] R.A. Stefański, S. Zabłocki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. II, Warszawa 2004, s. 40; *Nowe kodeksy karne z uzasadnieniami*, Warszawa 1997, s. 420, za J. Kosonoga, op. cit., s. 281-282.

art. 5 ust. 3 oraz art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, która wymaga niezwłocznego rozpoznania sprawy przez sąd oraz załatwienia jej w rozsądnym terminie.²⁹

Nie ulega wątpliwości, że tymczasowe aresztowanie ingeruje w podstawowe prawo człowieka, jakim jest wolność. Z uwagi na powyższe należy ostrożnie podchodzić do stosowania tego izolacyjnego środka zapobiegawczego, każdy przypadek traktować indywidualnie i stosować go w ostateczności, jeżeli inne środki zapobiegawcze nie są w stanie zabezpieczyć prawidłowego toku postępowania.

W ramach podsumowania należy zgodzić się ze stwierdzeniem, że *izolowanie domniemanego sprawcy zdarzenia przestępnego stwarza korzystne warunki zarówno dla procesu wykrywania, jak i dowodzenia. (...) Tymczasowo aresztowany może być bardzo często źródłem istotnych dla procesu wykrywczego informacji dotyczących zarówno zdarzeń, jak i ich sprawców.*³⁰

---

²⁹ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 30 sierpnia 2006 r., sygn. akt II AKp 279/06, (niepubl.).

³⁰ J. Karpacz, op. cit., s. 246.